

"אנחנו לא רוצים יותר להיות סתם קבוצה של בנים, שנכנעים
 בצורה פסיבית לגורל שנגזר עלינו.
 אנחנו רוצים ליצור קבוצה פעילה ובוגרת ובאמצעות עבודה
 ומשמעת להטוך את הגורל הזה למציאות שמחה וגאה.
 הם עקרו אותנו בשרירות לב מהאדמה עליה גדלנו, מהעבודה,
 מההנאות, מהתרבות ממנה אמורים חיינו הצעירים לשאוב כוח...
 נקרענו מחברה מאורגנת ומסודרת,
 יחד ניצור חיים חדשים..."

וולטר רוט (14), טרזין

מתוך: Karizkova, etc. eds,

We were children just the same: Vedem, the secret magazine by the boys of Terezin,

Jewish publication society, Philadelphia, 1995.

p. 36

"בגטו הייתי כל הזמן רעבה, ובחורף סבלתי נורא מקור.

נעלתי קפקפי עץ שגרמו לי ייסורים רבים.

בהעדר מים חמים לא הרביתי להתקלח וקיבלתי גרדת מוגלתית. בחורף השני קיבלתי שעול וחום – דבר המבשר רעות. לא מזמן נודע לי שאמי פנתה ביאוושה למדריך שלי בתנועה, והוא

סידר לי ביקור אצל רופא טוב והשיג לי תרופות, דבר שהציל אותי משחפת...

בזמנים הכי קשים ב-1941 הופיע אצלנו בבית המדריך והודיע שמארגנים בגטו, במחתרת, כל תנועות הנוער, ובזה התנועה שלי מכיתה ד' – השומר הצעיר.

אמי נדבה את הדירה שלנו לפגישות. מאותו הרגע זקפתי את ראשי, פעמיים בשבוע היינו נפגשים (אחרי שעות העבודה), שרים שירים בעברית, מתכוננים לעליה ארצה, לומדים ידיעת הארץ, קשר ועזרה ראשונה.

הבוגרים לימדו אותנו על חיים נחמן ביאליק. שרנו "תחזקנה" ... צעקנו: "אנו נבנה הגליל",

ארגנו ערבים מוקדשים לסופרים ולחגים, ארגנו עזרה הדדית.

הרגשנו שזו ההתנגדות שלנו לגרמנים."

אסתר דובלין

על פעולות ה'שומר הצעיר' בגטו לודז'

אסתר דובלין, ניצולת שואה, ילידת לודז'. בת יחידה למשפחה ציונית-סוציאליסטית. הייתה בכתה ה' כשפרצה המלחמה.

מתוך: ארכיון יד ושם: עדויות מספר: 0.3/5492

"יפה היה ערב שבת בביתנו. הורי לא היו אדוקים מאד, אבל אמי ידעה לערוך שולחן חגיגי.

אני תמיד חיכיתי בקוצר רוח לאבי, כדי שנוכל לקיים את ערב השבת. מעולם לא חסרו שם חלה, קרפיון במקפא מרק עוף ועוד מאכלים טעימים. גם יין עמד תמיד על השולחן....ואז נשלחתי לטרוזין. ...

שם ישבתי בערב שבת, כמו בכל יתר הערבים, ליד פרוסת הלחם ומרק העדשים. חלפו שבועות, ויום אחד נדרשתי לעבור למעון הנוער. התנגדתי, אם כי בעצם לא ידעתי למה. הייתי כל כך ממורמרת, שמאסתי גם במעון.

אבל אחרי סירוב ממושך נאלצתי בכל זאת להיכנע. באתי למעון בבוקר יום שישי. השתוממתי למראה נערות ונערים מנקים וממרקים את חדריהם.

הייתי מופתעת כשאמרו לי ללבוש את השמלה הטובה ביותר, כי שבת מתקרבת. ועוד יותר הופתעתי כשאמרו לי לתרום שלוש פרוסות לחם ומרגרינה לארוחה משותפת."

סוזי ברנד, בת חמש עשרה

מתוך: בעקבותיהם - המזריך למבקר בטרוזין,

בית טרוזין ומנהל חברה ונוער - משרד החינוך, ירושלים וגבעת חיים איחוד 1999. עמ' 12

"בימי שבת בשעות הבוקר נפגשים לפעילות של תנועת
הנוער הציונית, אני מצטרפת לפעילות.

המדריכים משחקים אתנו, מלמדים אותנו שירים בעברית, ומספרים
לנו סיפורים מרתקים על ארץ-ישראל. המפגשים האלה מסבים
לי הנאה רבה ואני משתדלת לא להחמיץ אף אחד מהם.
ארוחת הצהרים של שבת שונה מכל ימי השבוע.

אוכלים צ'ולנט (חמין) בטעם של הגטו. הצ'ולנט הזה הכיל גריסי פנינה,
תפוחי אדמה, מתובל בשמן שחור משהו. למרות הכל, אני זוכרת את טעמו,
טעים להפליא.

בשעת הסעודה השלישית המשכנו לשמוע מפי אבא אגדות על
ארץ ישראל, כמו בימים ימימה.

ימי השבת היו הימים היחידים בהם נדמה כאילו איננו רעבים, למרות שלא
אכלנו מזון לשובע.

האווירה המיוחדת של השבת, התרוממות הרוח והקדושה תרמו כנראה
לאשליה של תחושת השובע."

מתוך: ברכה (הורביץ) קרווסר "לחיות על קו הקץ" פנקסי עדות, בית לוחמי הגטאות.

"פתאום היה טעם אפילו לחיי היום יום האפורים והעצובים של הגטו. היה למה לצפות במשך היום ובערבי ה "Zbiorka" (ההתכנסות), או בערבים של סתם פגישות עם חברים, הגטו מסביבי כאילו לא היה קיים ! לא הגירושים ואפילו לא הרעב. אני יכול לומר בוודאות, כי הודות לתנועה שרדתי וניצלתי מרעב. הלא לפני כן הייתי רעב בשעות כל היממה, ואילו מאז שבאתי לתנועה, בשעות ששהיתי ב"קן" ובין החברים, לא רעבתי, לא זכרתי כלל את הרעב. הייתי עסוק, ראשי וכולי, בדברים אחרים."

מתוך: "משואה", קובץ שנתי לתודעת השואה והגבורה, כרך כב', תל אביב, 1994, עמודים 64-65.

**“נקודות האור היחידות היו פגישות עם החברים ולוחמי המחתרת
במועדון הצעירים,
שהוסיפו קורטוב של תוכן כלשהו לקיומנו הטרגי.
הן חשלו את רצוננו להחזיק מעמד ויהי מה והגבירו את אמונתנו
שחית האדם הנאצית תושמד
וכי נשוב להיות בני חורין”**

מתוך: סימה סקורקוביץ' "נערה מווילנה במלתעות הנאצים", הוצאת המחברת, תל אביב, תשמ"ט, 1989.